

Kovács Sándor¹

Advent Kolozsváron?

„De te, Efrata Betlehemje kicsiny vagy ugyan Júda ezrei között; mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövőendő uralkodója, származása az ősidőkre nyúlik vissza.” (Mik 5,1)

Hát itt van, a küszöbünk előtt áll, ajtónkon kopogtat, bebocsáttatást kér karácsony. Szemünkben az adventi gyertyák parányi lángocskái táncolnak; ezek az apró fények és az őket ápoló apróságok, a hétről hétre felcsendülő gyönyörű orgonamuzsika, a jól kiválasztott versek ragyogják be karácsony felé vezető utunkat.

Istenem, milyen vegyes érzelmekkel várjuk az ünnepet, és milyen kevés idő maradt méltó fogadására! Olyan gyorsan tovaszállt ez az esztendő is, és repül, tovarepül immár advent is, holnap, ha Isten éltet, szeretteink körében álljuk körbe a karácsonyfát... Vajon az utolsó óra utolsó perceiben lehet-e úgy készülődni, hogy a várva várt vendég ne elnyúlt arccal, a napi munkába belefásultan találjon? Vajon lesz-e holnap karácsony Kolozsvárott? Emberi időszámítás szerint lesz, különben nem úszna a város fényárban, és nem csordogálna megállíthatatlanul a főtéren a könnyűzenével hígított kolinda. A hideg, giccsé merevedő fényzuhatag, a végeláthatatlan forgalmi dugók, a nagyáruházak zsúfoltsága, mint megannyi felkiáltójel arra figyelmeztetnek, hogy közeleg karácsony; azaz nem is karácsony, hanem valami más, valami név nélküli, örült költekezésre bíró, mindenkit megbolondító, az elköltött pénz függvényében élvezhető globális hajcihő, amit ismét téli ünnepeknek kezdtek nevezni. Ez a bikkfanyelven megalkotott kifejezés, a téli ünnepek örök életemben zavart. Jól emlékszem kisiskolás koromban arra, amikor a tanító néni azt bizonygatta, hogy márpedig angyalok nincsenek, a télfát szüleink díszítik és tőlük kapjuk az ajándékot is, esetleg egy bizonyos Moş Gerilától, mert Moş Nicolae mégsem hozhatta. Mélységesen felháborodtam és felláztam karácsony és a mindenkori angyalok nevében. Meg is mondtam,

¹ Elhangzott 2012 adventjének utolsó vasárnapján a kolozsvár-belvárosi unitárius templomban.

hogy lehet, hogy a tanító néni magának télifát vásárol, de nálunk mindezt az angyal hozza, nem kell mást tenni, csak jól viselkedni, ágyba bújás előtt imádkozni.

A kedves gyermekkori emlék mostanában újra megelevenedett, és kicsit nosztalgizva gondoltam az 1970-es évekre, amikor nem volt még sem maroktelefon, sem kábeltévé, sem világháló. De volt önfeledt, karácsonyi reménységgel csordultig telt gyermekkor... Mostanában elég sokat lógtam a neten, azaz böngésztem a világhálón, és az egyik alkalommal beírtam a google keresőbe azt, hogy téli ünnepek – eredmény nagyjából 5 640 000 találat. Aztán a karácsonyi ünnepekkel próbálkoztam – nagyjából 2 910 000 találat. Úgy látszik, visszatért és kísért a múlt, a karácsony kezd teret veszíteni, a téli ünnepek pedig lassan-lassan mindet bedarálnak. Már a Népújság is arról írt, hogy a Marosvásárhelyi Múzeum Téli ünnepek címen rendez kiállítást, téli ünnepekre készül Csíkszereda – olvasom –, de adventi koszorút és karácsonyfát állítanak – még szerencse, hogy nem télkoszorút és télfát, teszem hozzá magamban. Aztán egy sor reklámszöveg ragadja meg tekintetem, Téli ünnepek elvonulva. Manapság ez a trendi, elotthonról lehetőleg a barátokkal egy wellness centrumban pihikélni, a téli ünnepek alatt. De van ennél cifrább is. Európa fővárosában Brüsszel főterén 2012-ben elektronikus télfát állítottak. A 25 méter magas tévéképernyőkből összerótt villogó télfá-monstrum kiszorította a karácsonyfát, és a hagyományos karácsonyi vásár is téli vásárrá silányult. Nesze neked keresztény Európa, nesze neked hagyományörzés!

Az egyik igen népszerű magyar kereskedelmi rádió többször bejátszott reklámja is a téli ünnepek fontosságáról gyözködi a rádióhallgatókat. Téli ünnepek? Hát ez miféle tréfa, kérdezhetnénk, ha nem lenne létünkben és gyökereinkben érintő halálosan komoly a kérdés. Mert tény, hogy téli ünneppé zsugorították, zsugorítottuk adventünket. Sütő András lélekszorítóan szép és sajnos ma is aktuális *Advent a Hargitán* című drámája jut eszembe. Az egyéni tragédiák, a múlt bűnei és a jelen jellemtelen megalkuvásai miatt úgy látszik, nekünk is, miként Sütő hőseinek a Kis és a Nagy Romlás között kell reménykedni és hinni. „...*hinni szeretném, hogy aki keresi, megtalálja a másikat, még ha befújták is ösvényeit a Nagy Romlás porkahavai.*”

A hagyományos karácsonynak kedvezőtlen millióben, advent utolsó vasárnapján, én mégis megkísérlem visszaszerezni az elorzott ünnep méltóságát.

A Jézus születése előtti nyolcadik században élt egy Mikeás nevű egyszerű földműves Móresetben, egy Jeruzsálemtől kb. 40 kilométerre fekvő poros kis faluban. Akkor sem volt könnyű az élet, a világhatalmak kénye-kedvének kiszolgáltató Izrael sorozatos politikai balsikerei miatt elveszítette függetlenségét, idegenek telepedtek az országba, az őslakók egy részét fogságba hurcolták, az

otthon maradtakat az asszimiláció réme kísértette. Mikeás nem ártotta magát a napi politikai eseményekbe, nem tartozott az entellektüel elithez, és nem is akarta megtagadni paraszti származását. Gyanakvással és bírálattal szemlélte a városi életmódot, látta az *írástudók árulását*, tanúja volt számtalan igazságtalanságnak, megvesztegetésnek, bőrén tapasztalta, hogy a szegényeket kismimizik, elnyomják. Egész életében azért küzdött, hogy Izraelben újra felfedezzék a hagyományos értékeket. Bírálta honfitársait, leleplezte gátlástalanságaikat, megvetette a pénzsóvár papokat, de mást is tett. Ébren tartotta a reményt! Nyomorúságban és szegénységben, egy minden rétegében korrupstársadalomban Mikeás arról prófétált, hogy van megújulás, van kiút a zsákutcából, ez pedig az Istennel való viszony rendezése.

A világgazdasági és erkölcsi válság fogságában, politikai és egzisztenciális létbizonytalanságban, a globalizáció mindent felszippanzó és egyneműsítő világában Mikeás prófétával hirdetem, hogy változást Betlehemből várhatunk. *De te, Efrata Betlehemje kicsiny vagy...* Ezzel a sorral kezdődik a prófécia, és akaratlanul is Széchenyi Istvánnak a jelen politikusai által elkoptatott *merjünk nagyok lenni* kijelentése jut eszünkbe. Isten tervében a kicsinyből, a jelentéktelenből is lehet értéket és életet formáló nagyság. Efrata Betlehemje Jeruzsálem városához viszonyítva valóban kicsi, jelentéktelen településnek számított. Olyan ez, mintha ma azt mondanám a Mezőség Szabédje, Pusztakamarása, vagy Válaszútja. A világhatalmak színpadán jelentéktelen települések, de nemzettudatunkban egy-egy nagy név kapcsolódik mindenik településhez. Az Efrata jelentése „termékeny vidék, termékenység”. Ahol a vidék termékeny, ott áldás van, ott mindet megterem a föld, ott önálló gondolkodásra képes az elme. Termékeny vidék az, ahol a lakosok becsületes munkájukból élnek, ahol egymásnak köszönnek, ahol együtt járnak színházba és operába, ahol nem állnak üresen a templomok, ahol asztalukat és ágyukat megosztják a házastársak, termékeny vidék az, ahol a gyerekzsivaj tölti be a családokat és az iskolákat. De terméketlen az a vidék, ahol félkész vagy fagyasztott háromperces egyenkoszton tartják a lakosokat, terméketlen az a vidék, ahol a napi beszélgetések a műsoron levő szappanopera hőseiről vagy a levitézlett politikusok dicső tetteiről folynak, terméketlen az a vidék, ahol a családi házban a TV és számítógép az oltár, terméketlen az a vidék, ahol csak nagy ünnepeken járnak el a templomba.

Ne féljünk termékeny vidékké lenni, ne féljünk megőrizni értékeinket, ne restelljük származásunkat, múltunkat, hiszen a hatalmasoknak jelentéktelen helyek számunkra szentségerővel bírnak. Mert biztosan szép Brüsszelben is az advent, ahol villog az elektronikus télfa, de ezerszer szebb a Kis Romlás és Nagy Romlás között fekvő kicsi boronaházban az *Advent a Hargitán!* „*Ami pedig a*

Nagy Romlást illeti: ne keressétek a térképen. Mert bennünk van. S a régi természete szerint, mivel romlásból a kicsire mindig csak nagyobb jön, sohase kisebb. Emberré létünk lavinaveszedelmeit – ha megpróbáltuk is csönddel csitítani – el nem kerülhettük. Mert akárhogy helyezkedtünk is: mindig alattuk maradunk, ha egyszer oda rendelt a sors. Békésebb nyughelyet keresve elvándorolhat a madár, a kárpáti gimszarvas, szélfúttá magvainak útján a gyökeres fa is, ám kegyes-kegyetlen szülőföldjét lélekcsonkulás nélkül az ember el nem hagyhatja. Mert ha csak találomra felkapott jégdarabkáját is a markában melengetni kezdi: Árvai Rékaként csodára bukkanhat. Régen elveszettnek hitt értékre. Legyen az bár egy kicsi mese is. Egy jégmadaré. Valamilyen formán még az is a sorsunk foglalata...” (Sütő András)

Betlehem – milyen csodálatos muzsikája van ennek a névnek, karácsonyi csilingelés, gyermekkacagás, boldog önfelédtt örömszimfónia. *Betlehem* – magyarul *kenyérháza*; A terméketlen júdeai pusztában Betlehem környéke gazdag és termékeny volt, ezért is nevezték Beit-Lehemnek, a kenyér házának.

Emlékezzünk csak vissza, hányszor édesítette meg életünket ez a kenyérháza, hányszor gondoltuk azt, hogy összeroppanunk, hogy nincs tovább, de a Betlehemet eszünkbe juttató falat kenyér megváltoztatta életünket. Legyünk kenyérháza, adjunk boldogan magunkból mindenkinek, hiszen termékeny vidék vagyunk, áldáshordozók, adjuk hát tovább jó lélekkel azt, amit kaptunk, osszuk meg kincseinket, felejtjük el sérelmeinket, és adjunk, bőségesen adjunk abból, amink van. Ha egyetlen szép szavunk maradt, adjuk oda azt is, hogy éltető kenyér legyen ebben a harsogó, de semmit nem mondó világban. Legyünk kenyérháza, ajtónkat tárjuk szélesre, hadd jöjjenek hozzánk a megfáradtak, a vigasztalásra, a bátorításra szorulóak. Legyünk Betlehem, készítsünk helyet az eljövendő uralkodónak.

Manapság uralkodásról beszélni anakronizmus, magyarul kortévesztés. Még ha kortévesztett vagyok is, arra kérlek, gondolkodjunk el egy pillanatig azon, ki uralkodik életünkben? Ki vagy mi uralja életünket? A mindennapi gondok bajok mellett van még egy hatalmas úr, az írott és az elektronikus média teremtetten időszakos császárok. Így karácsony táján az úr: Őfelsége a Téli Ünnepek. Nincs arca, de ő diktálja a divatot, ő szabja meg a fenyőfa formáját, az éppen aktuális díszítési színskálát, és még azt is, hogy talpára, vagy fejére állítva formásabb. A téli ünnepek arctalan világában leginkább gyermekeink sérülnek. Lassan felnő az a nemzedék, akinek a téli ünnepek császára a plázát rendeli szent helyül és az eszeveszett költekezést szentáldozatul. Pedig szépen lehetne mondani a magyar kereskedelmi rádiókban is: karácsonyi ünnepkör. Mintha félnénk a karácsony szó kimondásától, a karácsonyi ünnepkörből ki akarjuk lúgozni a múltat, hagyományaink csodálatos világát.

Mire is tanít Mikeás? *Izrael jövendő uralkodója származása az ősidőkre, a régmúlt időkre nyúlik vissza.* Múlt nélkül sérülékenyek, sebezhetőek vagyunk. Hagyományaink, szokásaink nélkül könnyörtelenül bedarál az egyenkosztot zabáló, egyenmuzsikára ringó, egyendivatot majmoló sokaság. Karácsony előtt még nem késő lefújni emlékeinkről a feledés porát, még nem késő felidézni és megtanítani gyermekeinknek a betlehemeseket, a *Mennyből az angyalt*, a *Pásztorokat*, a *Kiskarácsonyt*, *A kis Jézus megszületett* stb. A kortévesztettek nevében arra kérek mindenkit, ne engedjen a téli ünnepek és az elektronikus télfa csábításának. Bár minden irányból azt harsogják, hogy karnyújtásnyira van az ünnep, hogy csak a számítógép billentyűjét kell megnyomni, rákattanni a világhálóra, és máris gondos elmék biztosítják a csöpögős karácsonyi SMS-eket, a készen megírt képeslapokat, még csak azzal sem kell fáradni, hogy megírjuk azokat, csak kattanj rá, biztat a téli ünnepek császára.

De szól csendesen advent utolsó vasárnapján Mikeás is, és tekintetünket a régmúlt időre irányítja. Nem valami negédes múltidézés, könnyes nosztalgizás ez, hanem a remény csodája. Termékeny vidék, kenyérháza csak ott lesz, ahol a hagyományokat, a múlt szokásait nemzedékről nemzedékre ápolják, és féltő szeretettel adják tovább. Küldjük szét szerte a világba képeslapjainkat, SMS-einket, de jókívánásainkat magunk fogalmazzuk. Egyszerű, de őszinte szavaink sokkal értékesebbek az előre gyártott mesterkéltnél, giccses rímeknél. Ne sajnáljuk a fáradságot, vegyük le könyvespolcunkról a porosodó Adyt, József Attilát, vagy bármelyik kedvenc költőnket. CD-gyűjteményünkéből olyan karácsonyi muzsikát válasszunk, ami értéket hordoz, ami Betlehemet juttatja eszünkbe. Betlehem üzenete Isten örök szeretetében gyökerezik, mert Isten beteljesíti ígéreteit, a kicsiny és jelentéktelennek tűnő életekbe is karácsonyt hoz. Készüljünk hát a kis- és nagykarácsonyra, ne szégyelljük, ha a karácsonyfára felkerülnek a szeretteinktől örökölt kopottas díszek. Advent utolsó vasárnapján, a szentestére készülve köszönjük meg Istennek, hogy a látszólag egyformára szabott világban is lehetett békés, áldott, boldog karácsonyunk. Ámen.